

Skovdyrkeren

Nr. 72 - februar 2021

ØERNE

Løvtræet er skovens sikre obligation

Arter i skoven
er i fremgang

Juletræer i
usædvanlig slutspurt

Skovdyrkerne
er i samlet plus

SKOVDRKERNE

Flere penge til skovrejsning 2

Kort nyt 3

Natur og produktion går hånd i hånd 4

Slut efter 10 generationer 6

Egetræer var datidens rasteplasser 8

Ny naturpakke 9

Arter i skovene er i fremgang 10

Kampagne sætter fokus på kvinder 13

Juletræer i usædvanlig slutspurt 14

Løvskenen kan gemme store værdier 16

Skovdyrkerne er i plus 19

Forsidebilledet:

Med en lille indsats i løvskenen kan skovejere sikre bedre kævlekvælitet. Det er der god økonomi i, viser beregninger. Læs mere i artiklen side 16. Arkivfoto: Jens Mathiasen

Minister finder penge til alle godkendte ansøgninger

Fødevareminister Rasmus Prehn sender ekstra midler i puljen til privat skovrejsning 2020. Det betyder, at alle indsendte ansøgninger, der opfylder kravene, kan forvente at få tilsagn.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Rekordmange lodsejere har søgt om tilskud til privat skovrejsning i 2020. Da fristen udløb sidste år, lå der 479 ansøgninger til knap 79 millioner kroner hos Landbrugsstyrelsen.

Det svarer til en overansøgning på ni millioner kroner i forhold til puljen på 70 millioner kroner.

- Det er helt fantastisk at se hvor mange private, der er parat til at plante skov til gavn for klimaet og miljøet. Der er dobbelt så mange penge i puljen som sidste år, og alligevel er der kommet ansøgninger ind for mere end puljens størrelse.

- Jeg har derfor besluttet at lægge ekstra penge i puljen, så der er tilskud til alle ansøgere, der lever op til kravene. Det er vigtigt, at vi får gang i så meget skovrejsning som muligt, siger fødevareminister Rasmus Prehn.

Miljø står forrest

Puljen for 2020 bliver fordelt, så den giver den største miljøgevinst for penge. Det betyder blandt andet, at ny skov i områder, hvor der er meget kvælstof, bliver favoriseret.

- Jeg vil gerne rose alle, som har ansøgt om at anlægge skov. De viser et kæmpe samfundsansvar. Den store interesse beviser, at lodsejere gerne vil gå forrest og være med til at forbedre miljø og klima, siger Rasmus Prehn.

Plantemaskinerne får travlt. Ekstra midler til privat skovrejsning i 2020-puljen betyder, at alle ansøgninger, der opfylder kravene, kan forvente at få tilsagn.

Sagsbehandling i gang

Fra Dansk Skovforening er der tilfredshed med, at der tilføres ekstra midler.

Samtidig oplyser foreningen, at man følger op på, at Landbrugsstyrelsen skal blive bedre til at overholde frister, når det gælder tilsagn og udbetaling af tilskud.

Landbrugsstyrelsen oplyser, at man er i gang med at sagsbehandle de indkomne ansøgninger. De projekter, som har det bedste potentiale for at reducere kvælstof, og som dermed har den største effekt for vandmiljøet, bliver prioriteret først.

Hvis alle projekter får tilsagn og bliver gennemført, vil de nye skove tilsammen dække 2.300 hektar.

Udgiver: De Danske Skovdyrkerforeninger
Parallelvej 9A, 8680 Ry
www.skovdyrkerne.dk
Ansvarshavende redaktør: Kristian Gernow
Redaktør: Jens Mathiasen

Layout: Landbrugsmedierne
Tryk: PE Offset A/S – ISSN 2445-785X

Sydjysk skovejer vinder gavekort

Med behørig corona-afstand overrakte skovrider Henrik Fredslund-Petursson (t.v.) gavekortet til Kristen Mikél Jensen. Foto: Jens Mathiasen

Den sydjyske skovejer Kristen Mikél Jensen, Bredsten ved Vejle, har vundet et gavekort fra Skovdyrkerne. Gevinsten vandt han for at deltage i spørgeskema-undersøgelsen om medlemsbladet Skovdyrkeren. Undersøgelsen blev afviklet før jul.

- Jeg har fået et gavekort til en lokal restaurant, som jeg holder meget af. Det glæder jeg mig til at gøre brug af sammen med min kone, så snart corona-restriktionerne lempes, siger Kristen Mikél Jensen.

Han ejer landbrugs- og skovejendommen Bredsten Gaarde, som portrætteres på de følgende sider her i bladet.

Skovdyrkerne ønsker tillykke og siger samtidig tak til de godt og vel 600 medlemmer, som udfyldte spørgeskemaet.

Danmark vil forbyde bly i ammunition til jagt

Miljøminister Lea Wermelin vil i samarbejde med Danmarks Jægerforbund udfase bly i riffelammunition til jagt.

- Bly er et tungmetal, som ikke hører hjemme i naturen. Derfor er jeg glad for, at regeringen, sammen med Danmarks Jægerforbund, kan arbejde målrettet på, at Danmark bliver det første land i verden, der forbyder bly i riffelammunition til jagt. Ligesom vi var det første land i verden, der forbød bly i haglpatroner, siger Lea Wermelin.

Udfasning af bly i riffelammunition vil kræve en ændring af bekendtgørelse om våben og ammunition, der må anvendes til jagt.

Miljø- og Fødevareministeriet undersøger, hvordan kravene til riffelammunition kan tilpasses, så riffelammunition uden bly kan anvendes på forsvarlig vis, samt hvilke faglige og sikkerhedsmæssige forhold, der er knyttet til at indføre et sådant forbud. Herefter kan udfasningen af bly ske i praksis.

Danmarks Jægerforbund har længe arbejdet på at finde alternativer til de blyholdige projektiler, som benyttes i riffelpatroner til riffeljagt. Nu er alternativerne så gode, at det vil være muligt, at gøre jagten blyfri.

- For os som grøn interesseorganisation er det helt essentielt, at jagten ikke efterlader sig forurening i naturen. Derfor var Danmark det første land i verden, som forbød bly i haglpatroner. Vi bliver det første land i verden, som kræver bionedbrydelige haglskåle i haglpatroner. Nu bliver vi også det første land i verden, som forbyder bly i riffelammunition til jagt, siger Marie-Louise M. Achton-Lyng, formand for Danmarks Jægerforbunds våbenudvalg.

Forbuddet mod bly i riffelammunition til jagt forventes at træde i kraft i løbet af 2023 efter en overgangsfase.

Minister vil have bedre styr på digerne i Danmark

Kulturminister Joy Mogensen har sat Kulturministeriet i spidsen for arbejdet med at udarbejde et bedre kortgrundlag over sten- og jorddiger i Danmark for at få et bedre overblik over hvilke dige, der er beskyttede.

- Danmark har i mange år været i en situation, hvor mange sten- og jorddiger ikke er retvisende registeret. Derfor sætter jeg nu gang i et arbejde med at lave et forbedret kortgrundlag. Formålet er at give et bedre overblik over beskyttede sten- og jorddiger i Danmark, siger kulturminister Joy Mogensen i en pressemeddelelse fra ministeriet.

Slots- og Kulturstyrelsen under Kulturministeriet skal indgå i et samarbejde med Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering under Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet for at finde en teknisk løsning til at registrere beskyttede sten- og jorddiger med

udgangspunkt i eksisterende offentlige data.

Der er i Danmark i dag cirka 34.000 kilometer registrerede sten- og jorddiger. Sten- og jorddigerne fortæller historien om Danmarks inddeling i sogne, landsby- og herregårdsejerlav, om driften i marken og om beskatnings- og ejerforhold gennem 2000 år. Digerne er også levesteder og spredningsveje for planter og dyr.

Træer skal skabe corona-mindesmærke

Coronaviruset har trukket spor gennem hele verden, og i Italien har området omkring Milano været hårdt ramt. Arkitekten Angelo Renna har nu fået den ide at forvandle byens stolte stadion til et mindesmærke for de tusindvis af italienere, der har mistet livet som følge af epidemien.

Han foreslår at plante 35.000 cyprestræer i det ikoniske San Siro-stadion, som ellers står over for en nedrivning. Det er dog Angelo Rennas håb, at kommunen og de to legendariske

klubber i stedet vil overveje at forvandle stadionet til et sted, hvor de efterladte kan tage hen for at mindes dem, de har mistet til den frygtede sygdom.

- Vi er nødt til at genoverveje vores forhold til naturen, siger arkitekten til Træ.dk om projektet med de mange træer, der skal symbolisere de italienske ofre for Covid-19.

35.000 cyprestræer svarer til cirka et træ for hvert dødsfald i Italien på det tidspunkt. Tallet er siden steget markant.

Produktion og naturværdier går hånd i hånd

Skovejer Kristen Mikél Jensen ejer 35 hektar skov ved Vejle. Han producerer råtræ og arbejder samtidig med at forbedre natur og biodiversitet i skoven.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

I min skov skal der være plads til både produktion og naturværdier.

Sådan lyder det fra den 74-årige skov ejer Kristen Mikél Jensen, da han en bister januar dag går igennem sin 35 hektar store skov ved Vejle.

Landskabet er kuperet. På den ene side af stien er terrænet bakket, og her står der selvforyngede bøgebevoksninger med mange hugstmodne bøge.

Til den anden side er jorden lav og våd.

Her har skovejeren anlagt flere søer.

- For mig er det vigtigt, at skoven både producerer godt råtræ, og at jeg samtidig bevarer og udvikler naturværdierne. Det har jeg arbejdet efter i alle de år, hvor jeg har drevet skoven, siger Kristen Mikél Jensen.

- Derfor har jeg også svært ved at se det fornuftige i myndighedernes store planlagte arealer med urørt skov, hvor produktionen skal stoppe. Efter min me-

ning er det vigtigt, at vi fortsætter med at producere godt dansk klimavenligt råtræ og samtidig passer godt på naturværdierne, lyder det fra Kristen Mikél Jensen.

Certificering på vej

Turen går forbi flere lave arealer, hvor der er spredte elletræer og rester af asketræer, som er bukket under for asketoptørre.

- Uproduktive, lave arealer kan komme i spil i forbindelse med certificering af skove, lyder det fra skovrider Henrik Fredslund-Petursson, Skovdyrkerne Syd, som også er med i skoven.

Ifølge Henrik Fredslund-Petursson vil Skovdyrkerne fokusere mere på certificering i den kommende tid, da flere opkøbere efterspørger certificeret råtræ.

- I Skovdyrkerne-regi arbejder vi derfor på at sætte en model op, sådan at vi kan tilbyde skovejere certificering, uden at omkostningerne løber løbsk, siger skovrideren.

Skovejer Kristen Mikél Jensen er åben for at lade sin skov certificere, hvis det kan sikre afsætning og bedre priser på effekter fra skoven.

Han kigger udover det lave område med spredte rødøl.

- Området her er jo faktisk en elle-sump. Jeg har ikke rørt det i årevis. Det

Bøgebevoksningerne drives med selvforyngelse. Enkelte steder kæmper de unge bøge med stadig mere ær. Rådet er at hugge for de bedste træer uanset om det er bøg eller ær, siger Henrik Fredslund-Petursson.

- Flere opkøbere efterlyser certificeret råtræ. Derfor arbejder Skovdyrkerne på en model for certificering, forklarer skovrider Henrik Fredslund-Petursson, Skovdyrkerne Syd.

kunne jeg jo fint lægge urørt, hvis det er kravet i forbindelse med en certificering, siger Kristen Mikél Jensen.

Anlagte søer

Længere fremme er der anlagt flere søer.

- På de lave områder var det mere fornuftigt at anlægge søer end at forsøge at dyrke skov, siger skovejeren.

Skovrider Henrik Fredslund-Petursson bakker op. Han mener, at man skal tænke sig godt om, inden man bruger masser af ressourcer på at dyrke lave og våde områder.

- Ask trives fint på lav jord. Men ask er jo ikke en mulighed længere efter aske- toptørren. En anden mulighed er rødgel og til dels sitka, lyder det.

- Men er jorden så lav og våd, at man vanskeligt kan pleje bevoksningen med maskiner – ja, så er det svært at få driften til at hænge sammen rent økonomisk. I mange tilfælde vil det være fornuftigt, at områderne overgår til natur, siger skovrideren.

En anden mulighed er at søge offentligt tilskud til urørt skov.

- Man får nok ikke den store erstatning – men myndighederne giver tilskud til privat urørt skov. Det gælder også på små arealer, siger skovrideren.

Han tilføjer, at det er vigtigt, at man tænker sig godt om, inden man søger om tilskud til privat urørt skov, da det sætter nogle begrænsninger for anvendelsen. Urørt skov bliver desuden tinglyst på area-

let, så det ikke kan ændres igen.

Ær eller bøg

Fra de lave områder skifter landskabet karakter og bliver mere kuperet med bakker og skrænter. Her er der selvfornyede bølgebevoksninger med mange hugstklare bøge.

Kristen Mikél Jensen har altid benyttet Skovdyrkerne til rådgivning og til udførelse af tilplantning og hugst – det samme gjorde hans far, da han drev skoven.

- Vi følger Skovdyrkernes råd og anvisninger og hugger bøge løbende. Vi har taget lidt flere, efter at jeg blev pensionist og fik bedre tid til selv at gå i skoven, fortæller Kristen Mikél Jensen.

Flere steder er unge ær ved at over- ➔

⇒ tage selvforyngelsen. Det bekymrer skovvejen.

- Jeg elsker jo dansk bøgeskov. Jeg så helst, at de unge bøge kommer op, siger skovvejen.

Ifølge skovrider Henrik Fredslund-Petursson er der dog ingen faglig grund til at bekæmpe æren.

- Ær har ofte enorme frøkilder i jorden. Man kan bruge masser af kræfter på at holde ær nede. Men ofte giver det mere mening at lade de bedste træer komme med op.

- En god ær-kævla er bestemt ikke værdiløs. Mange steder kan bøg og ær supplere hinanden fint. Rådet er at hugge for de bedste unge træer - uanset om det er bøg eller ær, siger Henrik Fredslund-Petursson.

Nobilis på forkert placering

Kristen Mikél Jensen har prøvet forskellige tiltag og driftsformer i løbet af årene.

- Noget er gået bedre end andet, forklarer han og peger op på skrænter, hvor der står en 30-årig nobilis-bevoksning.

- Skrænterne her plantede jeg til med nobilis i slutningen af 1980'erne. Det skulle jeg aldrig have gjort. Vi klippede dem

nogle sæsoner, da træerne var unge. Ret hurtigt blev det stort set umuligt at klippe dem. Vi kan ganske enkelt ikke komme op i bevoksningen med lift, fordi de er plantet på skrænter, siger han.

Nobilis-bevoksningen er nu overgået til råtræproduktion.

- Nobilis er en blød træart. Den kan sælges til emballagetræ. En bevoksning som denne fra slutningen af 1980'erne kan fint stå ti-tyve år mere, lyder vurderingen fra skovrideren.

Nyder arbejdet i skoven

Kristen Mikél Jensen har ejet og drevet skoven siden midten af 1970'erne. Før den tid ejede og passede hans far den.

Han har skovspil og traktor og foretager selv oprydning i skoven og fjerner træer, der ikke kan sælges. Arbejdet i skoven vil han fortsætte med så længe, det er muligt.

- Jeg fortsætter stille og roligt med at passe skoven og sælge træ efter skovfogedens anbefalinger. Specielt som pensionist har jeg fået bedre tid til arbejdet i skoven - og det nyder jeg. Jeg vil blive ved, så længe jeg har skoven, lyder det fra 74-årige Kristen Mikél Jensen.

Kristen Mikél Jensen er 10. generation på Bredsten Gaarde. Han har ejet gården siden 1976. Gården bliver sat til salg i nærmeste fremtid.

Kristen Mikél Jensen har anlagt flere søer på de lave arealer i skoven.

Den store tavle har tidligere været en del af en staldbygning, men er nu opstillet i haven. Inskriptionerne viser, hvem der har ejet gården og hvornår.

Efter ti generationer er det slut på slægtsgården

Kristen Mikél Jensen er 10. generation på slægtsgården ved Vejle. Når han sammen med sin kone forlader Bredstengaaarde bliver det som familiens sidste.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Når Kristen Mikél Jensen og hans kone Karen forlader Bredstengaaarde bliver det som slægtens sidste.

Familien har ejet gården i ti generationer, men om kort tid er det slut. Ejendommen sættes til salg.

- Jeg er tiende generation. Jeg er født og opvokset her. Jeg har boet her stort set hele mit liv, men jeg bliver også den sidste i vores slægt, siger Kristen Mikél Jensen.

Ægteparret har tre børn og seks børnebørn. Men der er ikke kommende landmænd eller skovejere blandt dem.

- To af vores børn bor i København. En bor i udlandet. De kommer ikke tilbage hertil og overtager gården. Vi skal derfor

have den solgt. Det kan ikke være anderledes, siger Kristen Mikél Jensen.

Advokat og landmand

Kristen Mikél Jensen er 74 år, uddannet jurist og har været advokat i Hedensted i 35 år. Den eneste afstikker fra gården var, da han flyttede til København i 1966 for at læse jura.

Efter studietiden og en ansættelse som advokat i Sønderborg flyttede familien tilbage på gården i 1979.

- Jeg havde købt gården i 1976. Mine forældre hjalp med at passe gården de første år og faktisk frem til 1987, fortæller Kristen Mikél Jensen.

Landbruget og skovbruget har han altid passet ved siden af advokatjobbet.

- Fra 1987 og fremefter valgte jeg at

bortforpagte jorden. Jeg har haft den samme forpagter siden 1987. På den måde har jeg været meget privilegeret, siger han.

Afklaret med salg

Selvom Kristen Mikél Jensen og konen fortsat nyder tilværelsen på ejendommen, er de nu afklaret med, at gården skal sælges.

- Når man når op på min alder, så kan man jo ikke blive boende sådan et sted her altid. Man kan ikke klare helt det samme som tidligere. Jeg går for eksempel ikke længere i skoven otte timer dagligt. Sådan er det, siger han.

Han nævner, at overvejelserne lige nu går på, hvordan ejendommen kan gøres salgsklar. En mulighed er at udmatrikulere skoven som en særskilt skovejendom.

- Men der er også mulighed for, at vi kan sælge det hele samlet. På den måde kan en ny køber jo for eksempel vælge at plante hele agerjorden til med statsligt skovrejsningstilskud, siger han.

Håber på ny ejer

Kristen Mikél Jensen håber at finde en ny og engageret ejer til ejendommen.

- Det er da trøls den dag, vi ikke kan være her længere. Men sådan må det være. Nu håber vi, at der kan findes en ny ejer, som får lige så meget fornøjelse ud af stedet, som vi har haft, siger han.

Skoven er på 35 hektar, og der er 32 hektar støtteberettiget agerjord til ejendommen.

Brændevinsege var datidens rastepladser

De såkaldte brændevinsege er specielt kendt fra Bornholm. De fungerede som rastepladser for datidens kuske og heste.

Af Hans Erik Lund,
forstkandidat

Brændevinsege. Ordet leder tankerne i retning af sukkerahorn i Canada eller tapning af birkesaft i birkenes hjemlande.

Men brændevinsege er noget helt andet. Brændevinsegene havde deres storhedstid indtil for hundrede år siden. Træerne er kendt fra Bornholm – men mon ikke man har haft tilsvarende træer andre steder i Danmark.

Træerne markerede rastepladser for en kusk og hans heste. Træerne stod typisk tæt på en bæk, en å eller et vådt område, for her kunne hestene få lidt at æde og drikke og måske lidt skygge.

Det kunne kuskene så også.

Kuskene slukkede dog ikke altid tørsten med vand, men med brændevin.

Brændevin flød i rigelige mængder. Den blev betragtet

Brændevinseg ved Skovhøj på Bornholm. Foto: Hans Erik Lund

som en basal livsnødvendighed for det arbejdende folk. En murer, der ikke drak øl og brændevin, kunne ikke høre til i sjakket og blev mobbet.

Forholdene ændrede sig dog i 1917, hvor alkohol blev belagt med en afgift og blev ti gange dyrere. Første verdenskrig var i gang, og korn skulle ikke anvendes til spiritus, men til mad eller foder.

Snegle kunne smøre hjulnav

Nogle træer var også bedetræer. Afstandene var store i forhold til datidens langsomme transportmidler, så man kunne godt føle sig lille og usikker og bange for røvere og andet skidtfolk.

Et andet karakteristika var, at brændevinsegene gerne skulle være omgivet af træbevoksning. Her kunne man

nemlig finde skovsnegle, som blev brugt til at smøre vognaksel og nav med. De var ofte lavet af hårdt træ, så der skulle godt med smørelse til.

Få træer tilbage

Brændevinsegene på Bornholm er blandt andet beskrevet af cand.mag. Ellen Hansen i skriftet "Jul på Bornholm" fra 1947. De brændevinsege, som Ellen Hansen beskrev, er senere fotograferet af biologen Finn Hansen.

Han oprettede hjemmesiden www.367ture.dk, hvor brændevinsegene og andre markante bornholmske ege og steder er omtalt.

I starten af september 2014 havde Dendrologisk Forening en ekskursion til Bornholm. I den forbindelse søgte jeg efter nogle af øens bemærkelsesværdige træer – og altså også efter brændevinsegene.

Jeg fandt kun to. Den ene ved Nørregaard ved Rønne-Årsballevejen var desværre gået ud. Træet stod i en lavning, og tidligere gik vejen nord om træet. Men grundet stigende trafik skulle vejens linjeføring ændres. Den lavning, som brændevinsegene stod i, blev fyldt op. Det har træer ikke godt af, de dør simpelthen på grund af mangel på ilt. Her hjalp fredningen i 1953 desværre ikke. De sidste rester blev fjernet i 2018.

Jeg kom også forbi den anden brændevinseg ved Skovhøj. Ejeren kendte til træets historie, og den lokale avis havde kort forinden bragt en artikel om brændevinsegene. Artiklen var skrevet af journalisten Peter Tiemroth. Han skrev senere om brændevinsege i Dendrologisk Forenings årsskrift.

Kilder:

- http://www.dendron.dk/dtr/detaljer.asp?Individual_id=1617
- http://www.dendron.dk/dtr/detaljer.asp?Individual_id=1618
- <http://www.367ture.dk/artikler/braendevinsege-og-andre-egetraeer/>
- <https://www.fredninger.dk/fredning/braendevinseg/>
- <https://www2.blst.dk/nfr/02057.00.pdf>
- <http://www.dendron.dk/aarsskrift/docs/201.pdf>
- <https://videnskab.dk/kultur-samfund/braendevins-historie-snapsens-storhedstid-og-pludselige-fald>

Naturpakke øger behov for produktion i øvrig skov

Regeringens nye natur- og biodiversitetspakke faldt på plads før jul. Pakken lægger op til 75.000 hektar urørt skov. Pakken øger dermed behovet for træproduktion i øvrige skove, fremhæver branche-forening.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Før jul blev regeringen, Radikale Venstre, SF, Enhedslisten og Alternativet enige om en natur- og biodiversitetspakke.

Aftalen afsætter samlet 888 millioner kroner i perioden 2021-2024 til at forbedre natur og biodiversitet i Danmark. Den konkrete udmøntning aftales senere, men regeringen vurderer, at det nu er muligt at opnå 75.000 hektar urørt skov.

Den melding får Dansk Skovforening til at efterlyse andre biodiversitets-værktøjer end urørt skov.

- Urørt skov er en løsning, som koster mange penge. Selvom det ikke frem-

går af aftalen om regeringen planlægger at indgå nye aftaler med private ejere om at udlægge arealer, så indikerer det afsatte beløb, at det primært vil blive statens skovarealer, der skal lægges urørt, lyder det fra Dansk Skovforening, som er branche-forening for skovbruget. Foreningen varetager Skovdyrkernes politiske interesser.

Foreningen anbefaler en mere omkostningseffektiv udvælgelse af de private arealer til biodiversitet.

- Vores forslag er at anvende en ny betalingsmodel. Dansk Skovforening har sammen med Københavns Universitet testet en ny og omvendt auktionsmodel. Vi håber, regeringen vil gøre brug af de gode erfaringer, vi har indhentet, lyder det.

Mere produktion på øvrige arealer

Med pakkens løfte om 75.000 hektar urørt skov er det vigtigt, at der sikres produktion i eksisterende skove.

- Med mere urørt skov stiger behovet for at øge bæredygtig produktion af træ i de eksisterende skove og gennem skovrejsning. Vi forventer samtidig, at regeringen vil lave en plan for, hvordan bæredygtig produktion af træ til den grønne

Regeringens nye natur- og biodiversitetspakke gør det muligt at oprette 75.000 hektar urørt skov. Arkivfoto: Jens Mathiasen.

omstilling kan øges i de eksisterende skove og gennem skovrejsning, lyder det fra Skovforeningen.

En barriere for udlæg af mere urørt skov på private arealer findes i skattelovgivningen. Ved næste offentlige vurdering fastlåser ejendomsvurderingsloven skatte-teknisk arealanvendelsen. Det betyder, at ejere fastholdes i en for høj jordskattebetaling, når arealer udlægges til naturformål.

- Det misforhold kan regeringen hurtigt få på plads ved at ændre i den justering af ejendomsvurderingsloven, der behandles i Folketinget, oplyser Dansk Skovforening.

Natur- og biodiversitetspakken

- I natur- og biodiversitetspakken er der afsat 888 millioner kroner til udlæg af urørt skov, etablering af nye naturnationalparker og udarbejdelse af en strategi for forvaltning af truede arter.
- For de afsatte midler vil det være muligt at nå et samlet areal på knap 75.000 hektar urørt skov og etablering af cirka 13 nye naturnationalparker, så der samlet set vil være op til 15 naturnationalparker i Danmark.
- Aftaleparterne er enige om at etablere et biodiversitetsråd, hvortil der afsættes fire millioner kroner årligt i 2021-2024.
- Aftaleparterne er enige om at igangsætte en gennemgang af den eksisterende lovgivning på natur- og biodiversitetsområdet. Det skal understøtte rammer for realiseringen af natur- og biodiversitetspakken samt skabe klare rammer for den fortsatte udvikling af naturen og biodiversiteten i Danmark.
- Aftalepartierne er desuden enige om at afsætte 10 millioner kroner til forbedring af havmiljøet.

Ekspert: Truede skovarter er i fremgang i Danmark

En række uddøde arter er dukket op igen, og på store offentlige skovarealer er tilbagegang vendt til fremgang. I danske skove er der fremgang for fugle og planter, fremhæver ekspert.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Der er fremgang i dele af den danske biodiversitet. Ikke overalt, men for mange arter.

En af landets specialister på området, Erik Buchwald, peger blandt andet på Naturstyrelsens store skov- og naturområder, hvor en række tidligere uddøde ar-

ter er dukket op igen i de sidste tredive år.

- Her ser vi blandt andet en tilbagevenden af tidligere uddøde arter, der går på dødt træ i skovene. Det er dem, vi i fagsproget kalder dødt-veds-arterne, siger Erik Buchwald, førstfuldmægtig i Naturstyrelsen.

Han forklarer, at siden 1991 er ti ud af tredive uddøde dødt-veds-arter kommet tilbage igen.

- Det er observationer, vi har analyseret i styrelsen, hvor vi har solide data. Det er fire svampe og seks biller, som blandt andet er fundet siden 2005 i de urørte skove, der

blev besluttet urørt i 1994, lyder det.

- For andre naturtyper ser vi også en positiv tendens med flere genkomster end nye uddøde. Siden 1991 er der kommet mindst 60 uddøde arter tilbage. Så det er ikke kun uddøde dødt-veds-arter, der kommer tilbage. Det gør en række andre arter også, siger han.

Han tilføjer, at naturen fortsat er presset, men det er tydeligt, at det hjælper, når der gøres en målrettet indsats.

Stor erfaring

Erik Buchwald ved, hvad han taler om. Han er forstfuldmægtig i Naturstyrelsen og uddannet forstkandidat. Han har en lang karriere bag sig og er blandt andet forfatter på en erhvervs-ph.d. om biodiversitet i Danmark med særlig fokus på Naturstyrelsens arealer.

I arbejdet med sin ph.d. har han kortlagt alt, hvad der kan krybe og gå i den danske natur.

- Jeg har altid været lidt af en nørd og har lige siden barnsben rendt rundt i naturen med gummistøvlerne på, siger han.

Fornuftig udvikling i skovene

Erik Buchwalds mission er ikke at negligere, at store dele af den danske natur fortsat er meget presset. Det er den fortsat – ikke mindst sommerfuglene, det åbne land og havet.

Men han peger på, at natur og biodiversitet udvikler sig fornuftigt for en række arter og lokationer, hvor man har gjort en indsats. En af dem er de danske statsskove.

- Hastigheden for uddøen er ikke accelereret siden 1850. Tværtimod. I løbet af de sidste 170 år er 135 skovarter uddøde i Danmark. Men meget få på den liste er uddøde de sidste tredive år.

Ifølge eksperten er der faktisk tale om en stigende tendens, når man ser på dødt-veds-arter i skovene.

- Der uddør færre og færre arter hen over perioden fra 1850 og frem til år 2020 samtidig med at flere og flere af de tidligere uddøde kommer tilbage.

- Man kan sige at hastigheden, hvor mange arter uddør i Danmark, er faldende,

EKSPERTEN

Erik Buchwald er ekspert i biodiversitet og har skrevet en erhvervs-ph.d., hvor han har kortlagt biodiversiteten i danske skove og naturområder.

så der de sidste årtier kommer mange flere tilbage end der uddør. Det er da glædeligt, siger han.

Mange af arterne er kommet tilbage der, hvor der blev udlagt urørt skov i 1990'erne. Det viser, at det hjælper, når vi gør noget, og det er en rigtig vigtig viden, fordi der fortsat er behov for forbedring af biodiversiteten, lyder vurderingen.

Fornuftige tendenser

Erik Buchwald fremhæver også en positiv

udvikling for ynglefugle i Danmark.

- Vi ser stigende kurver for antal arter af ynglefugle. I dag yngler rekordmange forskellige arter af fugle. Det gælder også arter, der hører til i skovene.

- Otte arter er dog uddøde siden 1850. Det er blandt andet urfugl, slangeørn, hær-fugl og mellemflagspætte. Mange flere fuglearter – herunder en række skovarter – er dog indvandret eller genindvandret i perioden, forklarer han og tilføjer, at i disse år er mellemflagspætten så småt ved at genindvandre i Sønderjylland.

For planterne er der også fornuftige tendenser.

- Der er cirka 1300 hjemmehørende plantearter i Danmark. 23 er uddøde siden 1850, men samtidig er 100 andre indvandret naturligt. Det vil sige, at der faktisk er en stigning af både plante- og fuglearter i den danske natur over tid, fastslår han.

Han gør opmærksom på, at artsrigdom er en af de basale måder at måle biodiversitet, og at disse artsgrupper er dem, der er bedst data for.

- Dagsommerfugle er en anden artsgruppe med gode langtidssdata. Desværre er de i tilbagegang. Ikke mindst blandt de specialist-arter, som hører til skovlysninger, er en række arter uddøde. Så der er stadig masser at tage fat på og et stort forbedringspotentiale for sommerfuglene, lyder det.

Om den danske rødliste

- Den danske rødliste er en vurdering af plante- og dyrearters risiko for at uddø. Rødlistesystemet er udviklet af den internationale naturbeskyttelsesorganisation IUCN (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources).
- Rødlistesystemet er udviklet for at vurdere arters risiko for at uddø. Listen er et redskab til at opfylde internationale forpligtelser i henhold til Biodiversitetskonventionen, som Danmark ratificerede i 1994.
- De tal, som er angivet ovenfor, relaterer til rødliste 2010. En opdateret rødliste kom i 2020 kaldet rødliste 2019.
- Rødliste 2010 havde baseline defineret til 1850. Dengang var der meget lidt skov tilbage, men enorme mængder af overdrev og moser og næsten allestedsnærværende husdyr-græsning i skov og natur.
- Listen beskæftiger sig ikke med naturen før 1850. Det, der er mistet siden 1850, er listens definition på uddøde arter.

☞ Fanger ikke positiv udvikling

Erik Buchwald gør opmærksom på, at positive tendenser ikke er nemme at se i formidlingen af den danske rødliste. Listen er en database over arter i Danmark med data for deres status.

Det skyldes den måde, listen fungerer på. Listens primære formål er at vurdere risiko for uddøen af de arter, som allerede er i landet.

- Naturligt indvandrer europæiske arter gradvis til Danmark, ligesom nogle danske arter uddør. Nye arter er typisk tilpasset til vores nye mildere klima. Man kan sige generelt, at nye naturligt indvandrede arter er en positiv udvikling for naturen. Men listen beskæftiger sig primært med arter, der har været i landet i forvejen, siger han.

- Listen er et fint opslagsværk, hvor man kan finde mange nyttige informationer. Men det overrasker for eksempel ofte folk, at mange truede arter faktisk er i fremgang, idet folk ikke er klar over, at den kombination er mulig, fortsætter Erik Buchwald.

Han gør det klart, at han ikke negligerer, at naturen er trængt.

Ifølge Erik Buchwald klarer dødtveds-arter sig fornuftigt. Siden 1990 er ti ud af tredive tidligere uddøde dødtveds-arter kommet tilbage igen i Danmark - ikke mindst på Naturstyrelsens arealer.

- Det gør jeg på ingen måde. Det er korrekt, at der er mange truede arter, og at levesteder i Danmark gennem de sid-

ste 150 år er blevet trængt mange steder. Det er særlig slemt for dagsommerfuglene. Korall- og køllesvampe med flere har det også virkelig dårligt, og der er en række andre arter, som har dårlige betingelser. Det gælder især arter med specielle levestedskrav - såkaldte specialister, siger han.

- Men når det er sagt, er det altså vigtigt at fremhæve, at meget går den rigtige vej i skov. Skovens natur reagerer heldigvis på de initiativer, vi tager. Det er godt nyt, fastslår Erik Buchwald.

Et af de virkemidler, som skovejerne kan bruge, er at afbrænde kvasbunker eller andet. Ild og vand tiltrækker mange af de sjældne og truede arter, oplyser Erik Buchwald.

Det kan skovejeren selv gøre

Erik Buchwalds erhvervs-ph.d. har blandt andet undersøgt hvilke tiltag, som gavner biodiversiteten. Skovejere med fokus på biodiversitet kan ret simpelt iværksætte mange af anbefalingerne uden den store omkostning.

- - Slå og fjern afslået materiale fra skovvejenes rabatter og fra lysninger. Det modvirker næringsberigelse. Rødlisten er stopfuld af arter, der elsker et næringsfattigt miljø.
- - Afbrænd kvasbunker. Brændt jord og ved tiltrækker mange truede arter. Nogle svampe er meget afhængige af brændt ved.
- - Hvis muligt, så etabler helårsgræsning med store dyr. Undgå fodring og anvend færre dyr end normalt. Der skal være plads til blomstring. Helårsgræsning bekæmper vedplantedominans, men også græsdominans.
- - Skab mere dødt ved. Stående levende træer med dødt ved er meget mere værd for truede arter end dødt ved, der ligger i skoven. Stående døde træer er også mere værdifulde end et dødt træ, der ligger i skovbunden.
- - Etabler en ugødet skoveng med høslæt. Det vil gavne blandt andet dagsommerfugle, som går på blomster.
- - Vand er vigtigt for mange arter. Etabler gerne nye vandhuller og luk nogle grøfter.
- - Skab artsrigdom i skoven og hold fokus på generel variation i skoven.

Ny kampagne sætter fokus på kvinder i skovbruget

Danish Forestry Extension er klar med kampagnen #WomenSustain. I kampagnen fortæller 12 kvinder fra Bosnien, Nepal, Vietnam og Danmark om, hvordan de opfatter kvinders rolle i skoven.

**Af Anne Mette Nordfalk,
kommunikationsansvarlig ved DFE**

Skovbrug har traditionelt set været et mandsdomineret område - og det er det stadig.

Men hvad betyder det for den måde, som kvinder i skovbrug bliver opfattet? Har kvinder noget særligt at byde ind med på området i forhold til spørgsmål om bæredygtighed og ansvarlig skovdrift?

Det er nogle af de spørgsmål, som en ny kamapagne undersøger. I kampagnen 'Women Sustain - sustainability through equality' fortæller tolv kvinder om deres rolle i skovbruget.

En af dem er den 45-årige vietnamesiske kvinde Binh Thanh Thi Tran.

- I starten var min mand ikke så begejstret for mit job i skoven. Han havde troet, at undervisning ville være et let job, som gav mig masser af tid til at passe vores hjem. I stedet oplevede han, at hans kone gik tidligt om morgenen og kom sent hjem og så rå og snavset ud. Men nu kommer han med min regnfrakke, når det er dårligt vej og min parasol, når solen skinner, fortæller Binh Thanh Thi Tran, som underviser og forsker på Vietnam Forestry University.

Flere af kvinderne i kampagnen har desværre oplevet at blive diskrimineret på deres arbejdsplads.

- Hvis du spørger mig, om jeg er blevet opfattet som nogens assistent eller sekretær i stedet for rådgiver og er blevet bedt om at tage referat til et møde af mandlige kollegaer eller har fået at vide, at min ide var fantastisk, når den blev

Elmedina Krilasevic fra Bosnien Herzegovina er en af de tolv kvinder, som deltager i kampagnen.

gentaget af en mandlig kollega - så må jeg svare ja, siger Elmedina Krilasevic fra Bosnien Herzegovina.

Ingen diskrimination i dansk skovsektor

Omvendt har de danske kvinder, som har deltaget i kampagnen, kun godt at sige om deres mandlige kollegaer.

Skovfoged Tanja Sparrewath Hansen fra Skovdyrkerne Midt troede selv, at hun skulle bevise, at hun var lige så god som sine mandlige kollegaer.

Men både på sit job og før det på studiet, oplevede hun ikke forskelsbehandling.

Kvinder er vigtige

Alle tolv kvinder er enige om, at det er vigtigt med kvinder i skovbrug - og at kvinder på en eller anden måde kan tilbyde noget andet end mænd.

Den kvindelige nepalesiske skovfoged Saraswoti Aryal oplever, at hun som kvinde har større forståelse for de fattige kvindelige skovbrugergruppers udfordringer, end hendes mandlige kollegaer. Mændene er vant til at være privilegerede, siger hun, og dermed er de ikke så lydhøre og interesserede i at ændre status quo.

Danske Pia Willumsen har egen skovhave. Hun siger forsigtigt, at kvinder måske i højere grad er visionære i forhold til at prøve nyt i skoven.

Inge Gillesberg er den ene af Danmarks blot to kvindelige skovridere. Hun oplever respekt for kvinderne:

- Jeg oplever, at der er respekt for kvinder i skovsektoren, men der er stadig et stykke vej, før kvinder begynder at se sig selv som en del af den, mener hun.

#WomenSustain

- Danish Forestry Extensions nye kampagne hedder: 'Women Sustain - sustainability through equality'. Find kampagnen på sociale medier med hashtagget #WomenSustain.
- I kampagnen fortæller tolv kvinder fra henholdsvis Danmark, Bosnien, Nepal og Vietnam om deres forhold til skoven, og hvordan det at være kvinde spiller en rolle i deres arbejdsliv.
- Du kan finde links til kampagnen og artiklerne på websiden www.df-extension.dk.
- Hvis du er interesseret i at vide mere om og involvere dig i DFEs arbejde så skriv til: office@df-extension.dk.

Juletræer i usædvanlig slutspurt

Corona prægede årets afsætning af juletræer. Usikkerhed i det tidlige marked blev afløst af en solid slutspurt med mange ordrer i december. Samlet set sælger Green Product lidt flere træer end året før, oplyser direktøren.

Af Jens Mathiasen

Corona-pandemien har vendt op og ned på meget i 2020. Det gælder også afsætningen af juletræer og klippegrønt.

I det tidlige marked i oktober og i første del af november var opkøberne meget nervøse. Markedet var præget af usikkerhed.

- Hvis opkøberne skulle bruge 130 træer, har de måske købt 70 og satsede på at kunne få det resterende senere. Ingen vidste helt, hvordan de europæiske slutkunder ville prioritere julen i det usædvanlige corona-år, siger Henning Post, der er direktør i Green Product. Det er Skovdyrkernes salgsselskab for juletræer og klippegrønt.

Fra midten af november skifter markedet tempo.

- Fra omkring 15. november vågner opkøberne op. Pludselig bestiller de træer i højt tempo. Ordrene kommer fra hele Europa. Vi kan godt kalde det en solid slutspurt, hvor mange opkøbere pludselig føler sig lidt på bagkant med efterspørgslen fra de europæiske slutkunder, fortæller direktøren.

Priser blev fastholdt

Nedlukningen af Frankrig i begyndelsen af november påvirkede oparbejdning og leverancer.

- Typisk ønsker de franske opkøbere deres varer leveret tidligt. Det vil sige i begyndelsen af november. Men i år var Frankrig og mange andre lande lukket ned i den periode. Det betød, at både franske og tyske ordrer skulle leveres samtidigt i sidste halvdel af november. Det satte vores oparbejdningsteams under et gevaldigt stort pres, hvor alle kæmpede en brav kamp for at få det hele

til at lykkes, siger han.

Med den fornuftige sene efterspørgsel lykkedes det at undgå prisfald.

- De seneste sæsoner har det typisk været sådan, at vi sidst på sæsonen har været nødt til at 'skubbe' de sidste varer ud i markedet. Det koster typisk på prisen. Men fordi at efterspørgslen i år har holdt ved hele sæsonen ud, har vi kunnet undgå prisfald. Vi har faktisk været i stand til at fastholde priserne hele vejen igennem markedet. Det er bestemt positivt, siger Henning Post.

Tilfredsstillende vækstsæson

Henning Post glæder sig også over en tilfredsstillende vækstsæson med passende nedbør.

- Vi har set en normal udvikling af nåle. Der har været god nålefyldte og et gene-

relt sundt udseende på træerne.

- Vi har haft kvalitetsvarer på hylderne. Kulturerne var flotte med træer af høj kvalitet. Det er en stor styrke for os, når vi skal overbevise opkøberne om, at de skal vælge os som samarbejdspartner, siger Henning Post.

Direktøren glæder sig også over, at vi nu er kommet over de sidste tørkeskader fra tørken i 2018.

- De hårdest ramte træer blev dengang knust. Men efter de seneste to vækstsæsoner er vi nu nået på den anden side. De mindre fejl, som nogle træer fik, de bliver nu skjult, efter at der er lagt to sæsoners vækst ovenpå, siger han.

Gode oparbejdningsforhold

Det fornuftige vejr fortsatte ind i efteråret, hvor oparbejdningen kunne foregå i

Der var noget nær perfekte forhold til oparbejdning af juletræer i sæson 2020. Foto: Casper Pleidrup.

Juletræsmarkedet artede sig usædvanligt i år. Mange ordrer kom meget sent, oplyser direktør Henning Post. Arkivfoto: Jens Mathiasen.

noget nær optimale forhold.

- Året før bøvlede vi med ekstreme mængder regn, som gav mudrede kulturer og vanskelig oparbejdning. Heldigvis var det helt anderledes i år. Vi har haft et næsten perfekt efterår. Der var mange tørvejrskdage og god farbarhed for maskinerne i kulturerne. Det giver høj produktivitet og en effektiv oparbejdning, siger Henning Post.

God afsætning af klippegrønt

Også når det gælder klippegrønt har sæsonen været fornuftig.

Nobilis til klippegrønt har givet normale udbytter eller lidt over gennemsnittet. Grøntet har set godt ud. Det har haft den

rigtige farve. Grenene havde god struktur og god fylde, lyder det fra Henning Post. Prismæssigt var der igen i år et fornuftigt forhold imellem udbud og efterspørgsel.

- I år fortsatte den fornuftige afsætning af nobilis. Det var muligt at få lidt stigende priser, som har dækket de stigende omkostninger til oparbejdning, siger han.

Uforudsigeligt marked

Sammenfattende glæder Henning Post sig over sæson 2020.

- Vi vidste ikke, hvad vi skulle forvente på grund af corona. Men den kraftige slutspurt på juletræerne betyder, at vi ender med at sælge lidt flere træer totalt,

end vi gjorde sidste år. Det kan vi være tilfredse med – året taget i betragtning, siger Henning Post.

Han vurderer, at europæerne har prioriteret hjemlig hygge og traditionel jul med juletræ i år, hvor corona-pandemien gjorde det umuligt at komme ud at rejse.

- Men om det er starten på en markeds vending med bedre efterspørgsel og højere priser – det er svært at spå om, lyder det.

- Til næste jul må europæerne sikkert rejse igen. Vi kan håbe, at deres gode erfaringer med en traditionel jul stadig sidder i hukommelsen. Men vi ved det reelt ikke, lyder det fra Henning Post.

Vejen til god økonomi går også gennem dine løvtræer

Selv i urørte skove vil der helt af sig selv blive produceret kvalitetstræ efter dagens standarder. Dog kan man med en lille indsats øge udbyttet betydeligt til glæde for egen økonomi og fremtidige generationers behov for mere træ.

Tekst og fotos: Skovfoged Casper Pleidrup, Skovdyrkerne Midt

Som skovdyrkere kan vi have en tendens til at fokusere mest på nåletræ, når det handler om dyrkning af skoven. Artiklen her nedprioriterer ikke nål. Tværtimod er den skrevet som en opfordring til også at

huske løvtræedyrkningen.

Løvtræ er nemlig en vigtig del af skovens drift og økonomi.

Også for den mindre skovdyrker er der gode muligheder for at øge det økono-

miske udbytte fra løvtræsarealerne. Som fagfolk overrasker det os ofte, hvor mange værdier, der står gemt i de glemte løvtræbevoksninger ud mod marken eller godt gemt inde i skoven.

Det er værdier, der er opstået, helt uden at nogen har gjort ret meget for det. Måske er der bare hugget lidt brænde, når naboen en gang i mellem havde behov. Tænk på hvad disse bevoksninger var blevet til, hvis råtræ-opkøberen havde bestemt hvilke træer, der løbende skulle have været tyndet bort.

Salg af løvtræ

Salget af de fleste løvtræarter starter typisk med bøg i august og de andre løvtræer kort efter. Salget stopper så igen i det tidlige forår, enten fordi markedet er mættet, eller for års vedkommende, fordi der kommer for meget vand i stammen. Egen er lidt speciel, da den i et vist omfang også efterspørges af lokale savværker på alle tider af året.

I Danmark og store dele af Europa er bøgen meget dominerende inden for markedet for løvtræ. Det betyder en forholdsvis åben konkurrence, og at den derfor oftest sælges til verdensmarkedspriser til ret ens priser.

Da Kina er en stor aftager af bøg fra Europa, er transportomkostningerne ofte en afgørende faktor for de opnåelige priser. Da bøgen er så dominerende på markedet for løvtræ, har den også fået sin egen klassificering, som den oftest sælges efter.

De næstmest solgte arter er ask, ær og eg, som stadig klassificeres efter traditio-

Der kan stå store værdier gemt i løvtræerne.

Et simpelt regnestykke på bøg

Bøgekævler: 420 kr/m³ netto
 Flis: 120 kr/m³ netto
 10 m³ ved/ha produceret om året
 En forbedring fra 20-30%
 kævlekvallitet giver:
 10% X 10 m³/år X 300 kr =
 300 kr/ha/år. Altså hvert
 eneste år i omdriften!
 Samtidig har du undervejs
 tjent penge på at forbedre dit
 kævleudbytte i skoven

nel model med A, B og C-kævler. Til eksport slås disse klasser dog ofte sammen, og prisen afhænger i så fald meget af diameteren på kævlerne. Det gør markedet temmelig svært at gennemskue for den almindelige skovejager, så her er brug for fagfolk til at få træet dirigeret hen til den højst betalende kunde.

Til sidst findes der en gruppe løvtræer, der oftest sælges som små partier - helt ned til enkelte stammer med deraf følgende fordyret oparbejdning. Sådanne kommer tit med specielle kvalitetskrav og skal bruges til eksempelvis knivskæfter, legetøj, hegnspæle, skåle, unikke møbler eller gulve. Her er tale om arter som rødæg, fuglekirsebær, rødæg, poppel, avnbøg, birk, tarmvridrøn, valnød eller vild pære.

Generelt er store stammer velbetalte.

Store stammer er bedst betalte

Prisen på løvtrækævler afhænger af en række faktorer. Generelt er store stammer velbetalte, da de som regel har den højeste andel af knastfrit ved. Samtidig betyder deres store diameter, at en større procentdel af træet kan udnyttes på savværkerne.

Det er vigtigt at have for øje, hvornår den konkrete træart når sin maksimale pris pr. kubikmeter. Typisk bestemmes afdriftstidspunktet efter dette mål - såkaldt måldiameter-hugst. Eksempelvis stiger ær med 200 kroner pr. kubikmeter, hvis midtdiameteren kommer over 40 centimeter. Derudover spiller rethed og eventuel misfarvning også en rolle i prissætningen.

Træarten har også en stor betydning, men faktisk kan de fleste løvtræarter i Danmark sælges. De mest solgte arter har en større afsætningssikkerhed og mere ensartet prisdannelse. Nichearter sælges mere til private eller små savværker, der har specialiseret sig i et bestemt produkt. Her kan opnås en god pris, hvis du forstår at have det rigtige produkt og finde frem til kunden.

Dyrkning og økonomi

Som den naturlige bevoksningstype i Danmark er løv nem at dyrke. Løv er stabil og foryrer sig uden vildttryk velvilligt. Uden menneskelig aktivitet vil bøgen være dominerende de fleste steder i landet og er derfor også et oplagt valg mange steder.

Bøgen er desværre ikke særlig godt betalt i disse år. Netto til ejer er typisk 300 til 700 kroner pr. kubikmeter for kævle-kvaliteterne. Med en årlig gennemsnitlig produktion på 10-14 kubikmeter pr. hektar, gælder det dog selv for bøg om at få mest mulig over i kævler og mindst mulig i flisstakken.

Andre arter kan også sagtens dyrkes imellem bøgene eller i særskilte partier. Med få undtagelser kan alle driftstiltag godt udskydes nogle år uden det betyder

Bøg er naturligt dominerende på en lang række lokaliteter

overveje, om de vil dyrke deres løvskov intensivt eller tage en mere klassisk tilgang og vente med første hugstindgreb, indtil der kan laves et positivt dækningsbidrag.

På det tidspunkt er artvalget måske taget for en. Men ved ethvert indgreb i sin løvskov er der mulighed for at prioritere de mest rette individer med den højeste bulhøjde. Det er faktisk ikke engang specielt svært. Særligt her om vinteren er der gode muligheder for at komme ud og mærke træer op til den kommende flistynding.

Med flismarkedet i ryggen har de fleste nu en god anledning til at få plejet sine løvtræsarealer.

Egekævlé klar til kunden.

→ noget for kvalitet eller stabilitet. Derfor er løvtræer også den mest sikre obligation, du kan have i skoven.

Løvtræer har den fordel, at veddet ikke bliver dårligere, hvis træet vokser meget hurtigt, som det sker for nåletræer. Når træerne har udviklet en tilpas høj bulhøjde (højde til første levende gren), gælder det derfor lidt forsimplet om at få puttet mest mulig tilvækst på bevoksningen hurtigst muligt.

I normalt drevne løvtræsbevoksninger opnås de bedst betalte dimensioner først mange år efter den maksimale årlige tilvækst er indtruffet. Derfor får mange løvtræ-bevoksninger også lov til at stå i længere tid, end det egentlig er ønskeligt set ud fra et rent tilvækstsynspunkt. Dette dilemma kan dog imødegås ved en meget in-

tensiv pleje af kulturerne.

Ved udvælgelse og opstamning af hovedtræer og herefter hård hugst omkring disse indtil afdrift, sikres mest muligt knastfrit ved og maksimal tilvækst på de mest værdifulde individer. Dette kan der læses meget mere om på vores hjemmeside under emnet "forceret kvalitets løvtræ".

Også mindre partier og specielle arter kan sagtens have sin berettigelse. Bliver du kendt som den bedste producent af stor tarmvridrøn i Danmark, kan der (nok) godt laves forretning, selvom du måske kun har få træer til salg over en 20-årig periode.

Individ- og artsvalg i den unge skov

Mange medlemmer står i disse år med skovrejsninger, hvor de kan begynde at

Skovdyrkerne leverer samlet plus

Samlet set har Skovdyrkerne sorte tal på bundlinjen i det seneste regnskabsår, hvor tre ud af fem foreninger er i plus. Medlemsarealet er stigende.

Skovdyrkerne leverer samlet plus for regnskabsåret 2019/2020.

Samtidig er omsætningen fortsat over en halv milliard kroner. Det fremgår af Skovdyrkerne årsberetning 2019/2020.

Resultatet er opnået i et år, hvor corona har gjort det svært at drive virksomhed i mange brancher. Men Skovdyrkerne services har været efterspurgt under hele den første bølge.

- Første corona-bølge fik reelt ingen konsekvenser for Skovdyrkerne – nærmest tværtimod. Over hele landet var der stor efterspørgsel efter vores rådgivning. Det kastede efterfølgende også mange entrepriser og handler med råtræ af sig, fremgår det af beretningen.

Tre gange plus

Årets resultater falder i to kategorier.

Vest, Syd og Øerne kommer ud med plusser på mellem 0,9 og 1,5 millioner kroner. Det svarer til cirka 1,2 millioner kroner i gennemsnit efter skat.

Nord-Øst og Midt lander negative resultater på henholdsvis 0,9 og 1,2 millioner kroner efter skat. I begge foreninger er årsagerne kortlagt og analyseret. Der er lagt klare strategier for at komme tilbage i plus. ➡

Samlet set leverer Skovdyrkerne plus i det seneste regnskab. Det er opnået på baggrund af pæne plusser hos tre ud af de fem skovdyrkerforeninger.

Danske savværker har efterspurgt råtræ til trods for corona-udfordringerne. Her er det et billede fra Nørlund Savværk i Himmerland, som aftager træ fra Skovdyrkerne.

Årsagerne er kortlagt

I Nord-Øst er man i gang med en turn around-proces, som blev startet op i efteråret 2018. Der kom nye kræfter i bestyrelsen og ny skovrider. Nu har man skåret virksomheden til og sat holdet til en fremtidig positiv udvikling.

Det har medført ekstraordinære omkostninger i 2019/2020 hvor to skovfogeder er opsagt.

- Der er realiseret tab på nogle ældre og fejlslagne projekter. Endelig har et udfordrende vejrlig med vådt føre i skovene og en mild fyringssæson påvirket skovningsaktiviteten og salg af flis til varmeværkerne. Foreningens indtjening er nu stabiliseret, men slår først igennem i 2020/2021, lyder det i beretningen.

I Midt har det dårlige vejr i vinterhalvåret også spillet en stor negativ rolle. I tre vintermåneder har man stort set ikke kunne færdes i skovene på grund af det våde føre. Hertil kom, at både juletræerne og klippegrøntsforretningen gav foreningen

tab i sæson-2019.

- Det er vigtigt at slå fast, at både Nord-Øst og i Midt er kommet godt fra land i det nye driftsår. Organisationerne er trimmede og har knivskarpt fokus på indtjeningsmarginerne og projekt- og risikostyring. Derfor er der stor tro på en fremtid med økonomiske resultater på den tilstrækkeligt sikre side, fremhæves det.

Tre gange stabilitet

Vest, Syd og Øerne udviser solide posi-

tive resultater. Men man er ikke kommet let til dem. Vejrliget og vanskelige afsætningsvilkår for juletræerne har udfordret.

Syd realiserer et resultat på knap 1,5 millioner kroner, hvilket er cirka en million kroner bedre end budgettet. Alle forretningsområder har udviklet sig positivt.

Vest leverer med et resultat på 0,9 millioner kroner også over budget og fortsætter den ubrudte række af positive resultater. Resultatet afspejler en god og sund drift, der skaber rum for en avanceret struktur, hvor mest muligt lades tilbage til skovejeren.

Med et resultat på 1,2 millioner kro-

	Regnskabsåret 2019/2020	Regnskabsåret 2018/2019
Medlemmer	4.300 stk.	4.400 stk.
Tilknyttet areal	83.100 ha	82.000 ha
Ansatte	91 ansatte	87 ansatte
Omsætning	532 mio. kr.	576 mio. kr.
Resultat (efter skat)	1,5 mio. kr.	3,3 mio. kr.

ner slår Øerne fast, at den turnaround, der blev sat i gang efter nogle meget store underskud i 2016/2017 og 2017/2018, er lykkedes. Der er etableret en stabil drift og indtjening.

Solid markedsposition

Skovdyrkernes samlede omsætning er fortsat høj og over en halv milliard kroner. Derudover er det samlede medlemsareal steget.

Anderledes er det med medlemstallet, som fortsætter en nedadgående trend. Dog er faldet mindre end tidligere år.

- Skovdyrkerne stræber naturligvis efter at vende den udvikling. Det er dog svært, da den generelle strukturudvikling i jordbrugserhvervet fortsætter. Ejendomme sammenlægges og drives af færre ejere, fremgår det af beretningen.

Dygtige medarbejdere

Samlet set går Skovdyrkerne styrket ind i næste regnskabsår. Organisationer er

veltrimmet og råder over mange dygtige medarbejdere.

- Det er først og fremmest medarbejdernes skyld, at Skovdyrkerne fastholder sin position som Danmarks største medlemsejede virksomhed indenfor skov, natur, landskab og juletræer. Over hele linjen er organisationen begunstiget af dygtige, initiativrige og dedikerede fagfolk, der hver dag yder en stor indsats for Skovdyrkernes medlemmer, fremhæves det.

Selv under de vanskelige arbejdsbetinger, som corona-situationen har budt på i år, har medarbejderne holdt plogen i furen, saven i sporet og hånden på rattet. De har i den grad bevist, at Skovdyrkerne er der for medlemmerne - både i de gode og de udfordrende tider.

Årsberetningen 2018/2019 ligger på Skovdyrkernes webside. Herfra kan den læses i sin helhed. Find den på adressen www.skovdyrkerne.dk/om-os/mere-om-skovdyrkerne/

-JMA

Certificering vinder frem

Skovdyrkerne har i mange år tilbudt skovejere at få certificeret skovdriften efter PEFC- og FSC-standarderne.

Indtil nu har disse certificeringsordninger ikke haft stor betydning for adgangen til at få afsat råtræet, men der er ret kraftige signaler i markedet og blandt opkøberne om, at det nu ændres. Industrien vil i højere grad end tidligere belønne træ leveret fra certificerede skove - om ikke på prisen, så på retten til at levere.

Skovdyrkerne følger situationen tæt, så medlemmerne får et kvalificeret beslutningsgrundlag, når de før eller siden skal tage stilling til certificering.

Følger udviklingen

Skovdyrkerens certificeringsarbejde er forankret i Skovdyrkernes sekretariat i Ry, hvorfra 'certificerings-paraplyen' drives. Men det er først og fremmest i samspillet mellem skovejere og den lokale skovfoged, at certificeringen 'arbejder'.

Arbejdet med at revidere den danske PEFC-standard blev startet op i 2019/2020. Vi har repræsentanter i de to bredt sammensatte arbejdsgrupper, hvori en ny standard skal forhandles på plads. Her kæmper vi især for at få det gjort mere attraktivt (dvs. billiggjort) for mindre ejendomme at lade sig certificere.

Skovdyrkerne arbejder også med certificering af skovflis, altså træbiomasse. Det er efter Sustainable Biomass Program (SBP). SBP er et ufravigeligt krav for at levere flis til de store aftagere i energisektoren. Derfor er det helt essentiel for vores store flisproduktion. Denne ordning håndteres direkte i den enkelte lokalforening.

Juletræer

Juletræproduktionen kan certificeres efter Global G.A.P. Global G.A.P. er en europæisk certificeringsstandard, udviklet af producenter og aftagere i dagligvarehandlen med henblik på sikring af sporbarhed, fødevarer sikkerhed, miljø, arbejdsmiljø og kvalitet.

Standarden var først udviklet til frugt og grønsager, men siden også til blandt andet juletræer. Ordningen koordineres af Skovdyrkerne Midt.

Skovdyrkerne omsætter fortsat for over en halv milliard kroner. Handel med råtræ er en væsentlig post i foreningernes regnskaber.

Kan man sætte naturværdien i skoven på

Ja det kan man godt, hvis man tør.

Med et simpelt scoringsskema som det her viste, kan man med et enkelt tal, en kort instruktion og helt uden brug af specialister danne sig et billede af, hvordan naturværdierne har det og har udviklet sig i ens egen skov. Samtidig vil en scoring af dem kunne give en inspiration til hvad, der kan gøres for at øge værdien, og ikke mindst, hvad man måske bør undlade at gøre, hvis den skal bevares. Scoringen foretages på afdelingsniveau. Mindre skove op til ca. 5 hektar, hvor bevoksningsstrukturen er mere flydende, kan vurderes samlet.

Med naturværdibrillerne på er det naturligvis bedst at opnå flest mulige point. Et højt tal er synonymt med en stor biodi-

Insekter er en stor faunagruppe, som betyder rigtig meget for naturen. De sørger i betydeligt omfang for bestøvning og er vigtig fødekilde for mange andre dyr, fugle og fisk. En rig forekomst af insekter er grundlag og indikator for stor mangfoldighed. Variationen i arter siger noget om biotopens tilstand og kompleksitet. Hovedreglen er jo flere både målt på antal og arter jo bedre. Her to kejserkåber i parring. Kejserkåben, er knyttet til blomsterige skovbryn, skovveje og små lysninger. Det gælder også mange andre af skovens sommerfugle. Få m² er ofte nok. Det kan fx klares med en udposning af vejrabatten hist og her.

Skema til bedømmelse af naturværdi:

Generelle karakterer	
Løvtræer > 25 cm i diameter forekommer	X
Løvtræer > 25 cm i diameter dominerer	
Hjemmehørende træarter > 25 cm forekommer	
Hjemmehørende træarter dominerer	X
To eller flere forskellige hjemmehørende træarter > 25 cm i diameter forekommer	X
To eller flere dominerende hovedtræarter	
Bryn mod eng / hede / mose / overdrev / sø / vandløb	X
Bevoksningsstruktur	
Diameter under 20 cm, mellem 20 og 30 cm og over 30 cm forekommer alle	
Nogle træer > 10 cm i diameter er betydelig større / ældre end andre	
Flere etager af træer > 10 cm i diameter	
Trævækst < 10 cm i diameter	X
Veludviklet busklag	X
Lysåben eller større huller i kronetaget	X
Levende træer	
Enkelte løvtræer > 80 cm i diameter	
En del løvtræer > 80 cm i diameter	
Mange løvtræer > 80 cm i diameter	
Enkelte aspe / birk / elm / kirsebær / lind / skovfyr / ær > 50 cm i diameter	
En del aspe / birk / elm / kirsebær / lind / skovfyr / ær > 50 cm i diameter	
Mange aspe / birk / elm / kirsebær / lind / skovfyr / ær > 50 cm i diameter	
Enkelte nåletræer > 70 cm i diameter	
En del nåletræer > 70 cm i diameter	
Mange nåletræer > 70 cm i diameter	
Enkelte aspe / avnbøg / elm / hæg / lind / navr / pil / spidsløn / tjørn / æble / > 10 cm i diameter	
En del aspe / avnbøg / elm / hæg / lind / navr / pil / spidsløn / tjørn / æble / > 10 cm i diameter	X
Træer med redehuller / hulheder / eller store fuglereder	
Enkelte enebær / humle / kristtorn / ribs / solbær / taks / vedbend	
En del hassel / tjørn	X
Enkelte bredkronede solitærtræer > 40 cm i diameter og med lavt ansatte grene	
Epifytter og bundvegetation	
En del busk- og bladlav / mos på stammer / sten	
Betydeligt dække af busk- og bladlav / mos på stammer (mindst 1 m op ad stammen) / sten	
Bundvegetation med betydelig andel af bredbladede urter / bregner (>50%)	
Artsrig / varieret bundvegetation	
Lysåbent delområde med græs / urtevegetation	

Scoring af en konkret 16 år gammel skovrejsning på knap 2 ha.

formel?

Dato: Skov: Afdeling:

Døende træer og dødt ved	
En del stående, døende eller døde træer / højstubbe > 1 meter høje og > 10 cm i diameter	
Enkelte stående, døende eller døde træer / højstubbe > 1 meter høje og > 40 cm i diameter	X
En del stående, døende eller døde træer / højstubbe > 1 meter høje og > 40 cm i diameter	
Enkelte stående, døende eller døde træer / højstubbe > 80 cm i diameter	
En del solitære, soleksponerede døende eller døde træer / højstubbe	
En del liggende døde stammer / grene > 10 cm i diameter	X
Enkelte liggende døde stammer > 40 cm i diameter	
Enkelte liggende døde stammer > 80 cm i diameter	
Enkelte soleksponerede liggende døde stammer > 40 cm i diameter	
En del døde stammer i varierende nedbrydningsgrad	
Enkelte mosbegrøede døde stammer > 40 cm i diameter	
En del vindfælder med rodager	
En del svampe på træer / stammer / stubbe	
Påvirkninger	
En del flerstammede / stævnede træer	
mange flerstammede / stævnede træer	
Tegn på tidligere husdyrgræsning (bredkronede gamle træer)	
Nuværende husdyrgræsning	
Store sten / stendiger / jorddiger	X
Topografi og jordbund	
Varieret topografi	X
Stejl skrænt med tydelig jorderosion	
Tørvejord / mosebund / sump forekommer	
Bevoksningen domineret af fugtig / våd jord	
Bevoksningen domineret af udrænet, fugtig / våd jord	
Åben soleksponeret sand / jordflade > 25 m ² og næsten uden vegetation	
Vand	
Udrænet fugtigt / vådt delområde > 100 m ²	
Periodevist oversvømmet eller vandmættet område > 100 m ²	
Væld eller kilde	
Bæk eller vandløb (ikke grøfter)	
Naturligt slyngede vandløb	
Vandhul eller sø	X
Vandhul / sø / vandløb i lysåbne omgivelser	X
Vandløb / sø omgivet af overvejende løvtræer	X
Biologisk værdiscore	
	16

Skab de rette betingelser for vildtet, så vil det gerne være i skoven. Fugtige arealer er ét blandt scoreskemaets 65 elementer til fremme af biodiversiteten. Skal kronhjorten kunne lave sig en god søleplads, skal der være højtstående vand i skovbunden og fred og ro i bevoksningen.

versitet. Udgangspunktet for en første bedømmelse kan man naturligvis ikke gøre noget ved. Kun konstatere at sådan står det åbenbart til. Så beslutter man sig for, hvad der skal gøres og ikke gøres. Og så er det, det for alvor bliver spændende at følge udviklingen ved regelmæssige scoringer fx hver femte år.

Et tomt skema til vurdering af naturværdier kan hentes her.

Man kan sagtes producere flis og gavntre i skoven samtidig med at naturværdierne plejes og udvikles. Husk det og snak med skovfogeden om det, ved den regelmæssige gennemgang af skoven. For større skove er det enkelt at indarbejde i den traditionelle 10 årige driftsplan, hvis det ikke allerede er tilfældet.

Fugle har nemt ved at flytte sig. Skaber man en attraktiv biotop med gode rede muligheder og rigelige fødekilder, fx i form af bær, frø eller insekter, vil man relativt hurtig kunne se effekten heraf. Hulrugende fugle kan hjælpes ved opsætning af redekasser og efterladte stående døde træer.

Total set har vi afsat ca. 620 ton pyntegrønt for medlemmerne. Ca. 75% var Nobilis og 25% var Nordmannsgran.

Pyntegrønts-sæsonen 2020

Pyntegrøntssæsonen 2020 startede med en god efterspørgsel på Nobilis. Branchen var i år ekstra udfordret med hensyn til at skaffe arbejdskraft på grund af Coronapandemien. På den baggrund besluttede vi relativt tidligt, at vi ville forsøge at afsætte så meget af medlemmernes Nobilis som muligt på roden, dog uden at løbe fra de aftaler vi havde indgået omkring færdigvarer.

Prismæssigt lykkedes det at få mindre prisstigninger på de mest efterspurgte kvaliteter, men da oparbejdningssomkostningen ligeledes steg, var DB til ejer på niveau med tidligere år.

Markedet for Nordmannsgran var igen i år meget presset, med deraf følgende meget lave priser, der knap kunne dække oparbejdningssomkostningerne.

De kunder vi har til selvklip, var også udfordret med hensyn til arbejdskraft. Dette medførte, at da markedet lukkede sidst i november, var der enkelte Nobilisbevoksninger, der endnu ikke var klippe-

de. Ejere er orienteret, og vil blive prioriteret højt til næste år.

Juletræssæson 2020

Efter sæson 2018 vedtog Skovdyrkerne Øerne, at vi ville yde en ekstra indsats for at afsætte flest muligt af vores medlemmers træer til de priser, som vi vurderer, er gældende i markedet. I 2019 øgede juletræsteamet salget med 30% i forhold til 2018 og afsatte 310.000 stk.

På den baggrund var vi spændte på at se, om væksten kunne fortsætte i 2020.

Sæson 2020 startede ultimo juli, hvor de første kulturer blev mærket, herefter var der fuld fokus på opmærkning til

Afsætningsmæssigt landede vi på 405.000 træer, hvilket er en forøgelse af vores salg på 30%. Vi har igen i år erobret markedsandele i et presset marked, samtidig med at vi har afvist kunder, der ville købe til meget lave priser. Prismæssigt ligger vi på samme niveau som i 2019, dette var forventeligt, da der stadig var (for) mange træer på markedet i 2020.

de kunder, vi havde lavet forhåndsftaler med. Vi fik relativt hurtigt afstemt priser og kvalitet. Salgsarbejdet blev en løbende proces og sluttede først, da de sidste træer var læsset i uge 51.

Afviklingsmæssigt har juletræssæsonen 2020 udfordret vores følelsesregister fra denne ene yderlighed til den anden. Først i november havde vi en god fornemmelse i maven, og var klar til at bestige det bjerg, der lå foran os velvidende, at der ville opstå uforudsete hændelser. Sådan plejer det jo at være. Men at forestille sig at den franske præsident ville lukke landet ned, en uge inde i sæsonen, hvor vi var i gang med at klargøre de første 70.000 træer netop til Frankrig, havde vi ikke på nogen måde forestillet os.

Efter en lang weekend, hvor juletræsteamet lettere groggy arbejdede på få et overblik, var vi klar til kamp. Det franske marked åbnede, og der blev sat turbo på i forhold til alle entreprenører, medlemmer og øvrige samarbejdspartnere. Det øvrige europæiske marked var stadig nervøst. Partier blev sat på pause, og et par dage senere blev der skreget efter de samme træer. Denne "stop and go" situation gjorde ikke afviklingen lettere. Det medførte bl.a. en øget kommunikation med kunderne, hvilket måske i sidste ende var en fordel, da de oplevede en god efterspørgsel, og søgte ekstra træer, som vi gerne ville og kunne levere.

Tilbagemeldingen fra vores kunder har generelt set været tilfredshed med de kvaliteter, der er leveret, og at de stort set selv har haft udsolgt på pladserne i europæiske byer.

Skovdyrkeren digitalt

Den digitale lokaludgave af Skovdyrkeren vil på mange måder ligne den papirudgave du har været vant til - og dog ikke helt. Den sædvanlige bagside med alle adresserne vil blive brugt til redaktionelt stof. Kontaktinformationer på personalet finder du i en altid aktuel version på Øernes hjemmesiden. Den digitale udgave af Skovdyrkeren giver os mulighed for at arbejde med et mere fleksibelt sidetal, da vi ikke, som i papirudgaven er bundet til de to sidste sider og bagsiden.

Tips og trick

Flækning af brænde bør ske ovenfra, altså fra den tynde ende. Hvis brændet er tørt i den ene ende, så flæk det fra den våde ende. Tvegestykker skal flækkes nedefra, så kløvefladen går midt gennem begge tvegestykkerne.